

**Rutiner for brukermedvirkning
i skolene**

Froland kommune

2019

Rutiner for brukermedvirkning

Det er viktig for skolene å ha en reell brukermedvirkning for elever og foresatte. Opplæringsloven inneholder krav om at elever og foreldre skal gis mulighet til å involvere og engasjere seg i arbeidet for et godt psykososialt miljø ved skolen. Et av lovgivers virkemidler for sikre brukermedvirkning har vært å stille krav til opprettelse av ulike råd og utvalg samt å gi disse rådene og utvalgene en mulighet til å uttale seg før endelige beslutninger tas. De rådene og utvalgene opplæringsloven stiller krav til at skolene skal opprette er:

- Elevråd
- Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)
- Samarbeidsutvalg (SU)
- Skolemiljøutvalg (SMU)

Gjennom disse rutinene skal skolene i Froland sikre at brukerne har mulighet til å involvere seg i alt fra arbeidet med godt miljø til skolens overordnede mål for den faglige utviklingen.

§ 11-2. Elevråd ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det for årstrinna 5-7 og for årstrinna 8-10 vere eit elevråd med representantar for elevane. Kommunen fastset talet på elevrepresentantar. Representantane skal veljast seinast tre veker etter at skolen har teke til om hausten.

Ein medlem av undervisningspersonalet på skolen skal ha som oppgåve å hjelpe elevrådet i arbeidet. Denne elevrådskontakten har møte- og talerett i elevrådet. Leiaren for elevrådet kan kalle inn til møte i rådet i samråd med elevrådskontakten. Rådet skal i alle høve kallast inn når ein tredel av medlemmene i rådet eller rektor krev det.

Elevrådet skal fremje fellesinteressene til elevane på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø. Rådet skal også kunne uttale seg i og komme med framlegg i saker som gjeld nærmiljøet til elevane.

1.2. Informasjon om elevråd

Et elevråd er et felles demokratisk organ valgt av elevene for elevene på en skole. Hver skole er ifølge opplæringsloven, pliktig til å opprette et elevråd. Elevrådet skal jobbe for å skape et sosialt fellesskap, utvikle arbeids- samt læringsmiljøer og sikre at elevenes rettigheter ivaretas. Representantene i elevrådet representerer alle elever på skolen. I skolene i Froland deltar elever fra både mellom- og ungdomstrinn i skolens SU/SMU.

1.3. Hvorfor delta i elevråd

Som elevrådsrepresentant får eleven mulighet til å påvirke skolens utvikling og skape et godt skolemiljø. Eleven får mulighet til å fremme saker på vegne av klassen, men også personlig påvirke saker som også diskuteres i elevrådet.

1.4. Elevrådets oppgaver, rettigheter og saker

Elevrådet skal orienteres om alle forhold i ved skolen. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men elevrådet skal hvert år informeres, kunne uttale seg om og arbeide med følgende:

Planer:

- ✓ Ordensreglement
- ✓ Rutiner for godt læringsmiljø
- ✓ Rutiner for brukermedvirkning

Andre saker:

- ✓ Brukerundersøkelser
- ✓ Trivselstiltak
- ✓ Tilstandsrapporter
- ✓ Handlingsplaner
- ✓ Kvalitetsmelding

1.5. Konstituering av elevrådet

Innhold	Ansvar
Valg av leder	Elevrådslærer
Valg av nestleder	Elevrådslærer
Valg av medlemmer til SU/SMU	Elevrådslærer
Informasjon om brukermedvirkning	Rektor og elevrådslærer
Utarbeide og gå igjennom årshjul	Rektor og elevrådslærer

Representantene skal velges senest tre uker etter at skolen starter om høsten.

1.6. Elevrådsarbeid på skolen

Skolen må sørge for medlemmene i elevrådet får opplæring slik at de kan ivareta vervet sitt på en god måte.

Skolene bør lage PP-presentasjoner som skal brukes til elevrådsarbeid i klassen og i elevrådet. Innholdet revideres fortløpende for å tilpasses de behov som kan dukke opp.

Det bør unngås at ledere fungerer som elevrådslærer.

Utgangspunktet er følgende temaer:

- Opplæringsloven og Kunnskapsløftet
- Hva er elevråd, FAU, SU/SMU?
- Saksgangen på skolen (FAU, elevråd, SMU/SU)
- Elevenes rettigheter i forhold til det psykososiale miljøet
- Elevenes rettigheter i forhold til det fysiske miljøet
- Skolens rutiner for godt skolemiljø
- Hvorfor gjennomfører vi elevundersøkelsen?
- Ordensreglement
- Standardene på skolen
- Trivselsregler
- Elevenes rettigheter i forhold til vurdering
- Årshjul

2. Foreldreråd og FAU

2.1. Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-4. Foreldreråd ved grunnskolar

På kvar grunnskole skal det vere eit foreldreråd der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer. Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

Foreldrerådet vel eit arbeidsutval. Arbeidsutvalet vel to representantar med personlege vararepresentantar til samarbeidsutvalet. Leiaren for arbeidsutvalet skal vere den eine av representantane.

2.2. Informasjon om utvalget

Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) er hjemlet i opplæringsloven som et samarbeidsorgan for foresatte og skolen. Skolens foreldreråd består av alle foreldrene som har barn ved skolen. Foreldrerådet avholder årsmøte ved begynnelsen av hvert skoleår for å nedsette et arbeidsutvalg. FAU skal nedsettes ved alle skoler. Ved skolene i Froland består FAU av klassekontaktene eller foreldre som er valgt som FAU representanter. Utvalget er organisert med et styre og en leder som er rektors nærmeste samarbeidspartner.

FAU skal:

- Fremme fellesinteressene for foreldrene.
- Medvirke til at foreldrene tar aktivt del i arbeidet med å skape et godt skolemiljø.
- Bidra til et godt samarbeid mellom hjem og skole.
- Legge til rette for positiv utvikling hos elevene.
- Skape kontakt mellom skolen og nærmiljøet.

Foreldrerådet har rett til å bli holdt løpende underrettet om saker som er av vesentlig betydning for skolemiljøet. Denne informasjonen skal også inkludere hendelser, planer og vedtak av betydning. Dersom foreldrerådet ber om det, har det rett til å få dokumentasjon om det systematiske arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (internkontroll) ved skolen.

2.3. Hvorfor delta i FAU?

Foreldremedvirkning i skolen bygger på det faktum at det er foreldrene som har hovedansvar for barnas utvikling og oppdragelse. Foreldrene har rett til medvirkning i skolen. FAU skal sikre foreldrene reell medvirkning og medansvar slik at elevenes læringsmiljø blir trygt og godt.

Som medlem av FAU vil den enkelte;

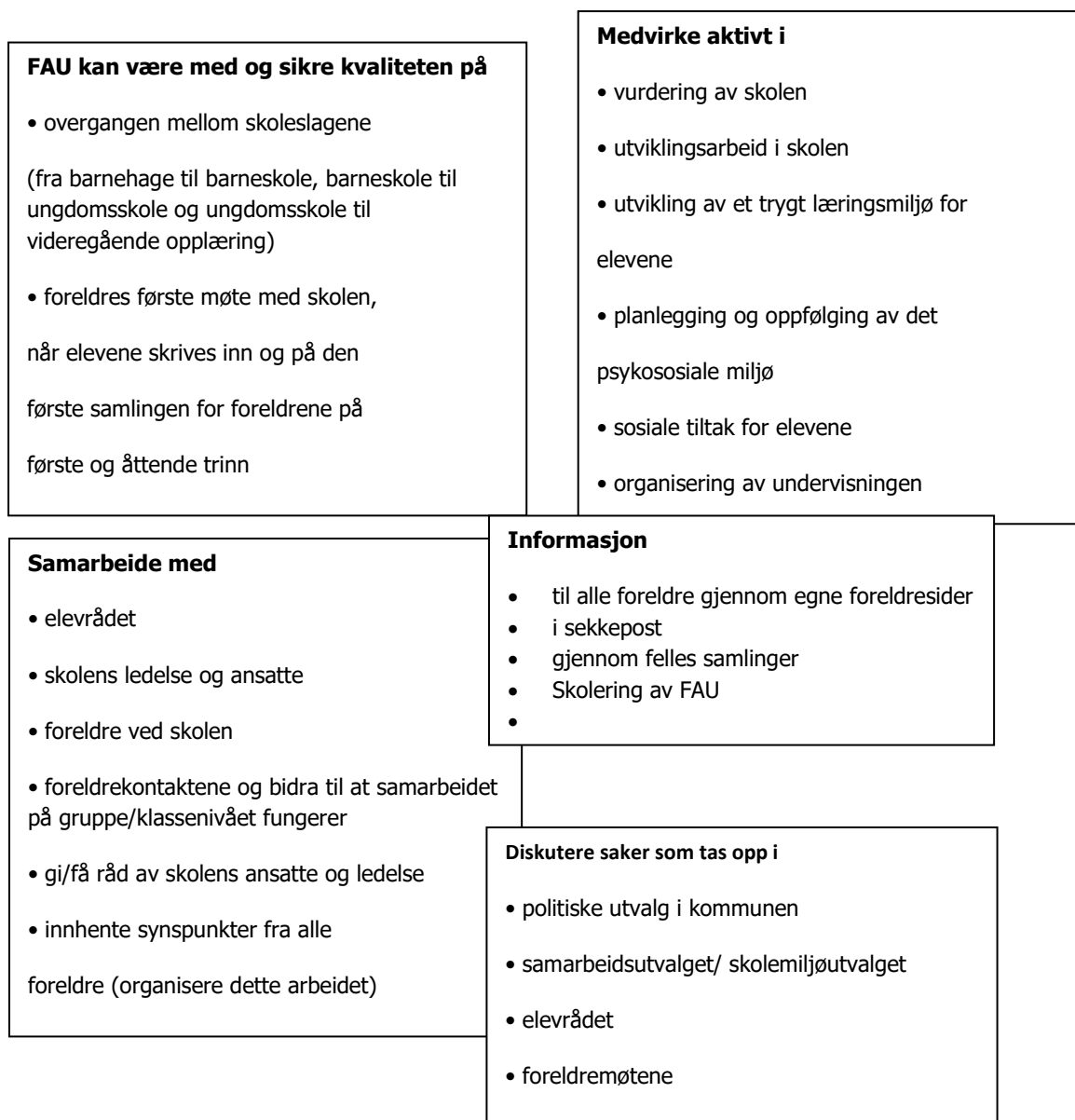
- bli godt kjent med skolens virksomhet
- bli kjent med skolens ledelse
- bli kjent med andre foreldre
- ha mulighet til å bidra til kvalitetsutvikling av skolen

Alle grunnskoler skal ha et foreldreråd. Alle foreldre som har barn ved skolen er medlemmer av foreldrerådet. Foreldrerådet bestemmer selv hvordan rådets oppgaver skal løses, og i hvilken grad oppgaver skal overlates til arbeidsutvalget (FAU). Foreldrerådet har fri adgang til å avgi uttalelser på vegne av foreldrene i skolesaker.

Det gjelder både internt på skolen, overfor kommunen og offentligheten.

2.4 FAUs oppgaver, rettigheter og saker

2.5. Konstituering av FAU

Rektor og FAU-leder skal i samarbeid konstituere nytt FAU så snart det er mulig ved oppstart av nytt skoleår. I konstituering skal følgende gjennomføres:

Innhold	Ansvar
Valg av leder	Rektor
Valg av nestleder	FAU-leder og FAU
Valg av medlemmer til SU/SMU	Rektor og FAU-leder
Valg av sekretær og kasserer	FAU-leder og FAU
Lage møtekalender for skoleåret	FAU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og FAU-leder
Gjennomgang av rutiner for brukermedvirkning	Rektor og elevrådslærer
Skolering av FAU representanter	FAU-leder

3. Samarbeidsutvalget (SU)

3.1. Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-1. Samarbeidsutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen. Den eine av representantane for kommunen skal vere rektor ved skolen.

Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter, blir behandla i samarbeidsutvalet.

Samarbeidsutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolen.

Reglene om samarbeidsutvalget er ikke gjort direkte gjeldende for skolefritidsordningen, jf. opplæringsloven § 13-7. Opplæringsloven er likevel ikke til hinder for at samarbeidsutvalget tar opp saker som gjelder skolefritidsordningen knyttet til skolen. Samarbeidsutvalget kan på denne måten også ivareta interessene til de foreldrene og elevene som er brukere av skolefritidsordningen.

Elevrepresentantene skal ikke være tilstede når utvalget behandler saker som er omfattet av om taushetsplikt etter lovverket.

3.2. Informasjon om utvalget

Samarbeidsutvalget (SU) er skolens øverste samarbeidsorgan. SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen, for eksempel skolens planarbeid, virksomhetsplaner, forsøks- og utviklingsarbeid, opplæring, budsjett, skolenedleggelse, skolebasert vurdering, informasjonsarbeid, SFO mv.

Medlemmene i samarbeidsutvalget skal representere de forskjellige bruker-gruppene i skolesamfunnet. Det betyr at utvalget skal ha representanter fra:

- Foreldrerådet (2) FAU-leder må være en del av samarbeidsutvalget
- Elevene (2)
- Undervisningspersonalet (2)
- Andre tilsatte (1)
- Kommunen (2) Rektor og politisk representant fra kommunestyret

Antall medlemmer fra de nevnte brukergrupper er angitt i parentes. I Froland kommune er medlemmene fra kommunen rektor og et medlem av kommunestyret.

3.3. Hvorfor delta i samarbeidsutvalget?

Som medlem av SU medvirker den enkelte til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet med å skape et godt skolemiljø. SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.

3.4. SUs oppgaver, rettigheter og saker

SU skal orienteres om alle forhold ved skolen. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men SU skal hvert år informeres, kunne uttale seg om og arbeide med følgende:

Planer:	Andre saker:
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tilstandsrapporter ✓ Handlingsplaner ✓ Kvalitetsmelding ✓ Organisasjonsplanen ✓ Ordensreglement ✓ Rutiner for godt fysisk miljø (Internkontroll) ✓ HMS rutiner ✓ Beredskapsplan ✓ Rutiner for godt psykososialt skolemiljø ✓ Rutiner for brukermedvirkning	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Trivselstiltak ✓ Brukerundersøkelser ✓ Forslag til budsjett ✓ Skolevurdering ✓ Planer om ombygging og vedlikehold ✓ Skoleskyss ✓ Fritidsaktiviteter ✓ Trafikkforhold og sikring av skoleveien ✓ Rutiner for foreldrestyrte skoleturer

3.5 Konstituering av SU

Innhold	Ansvar
Valg av leder	Rektor og SU
Valg av nestleder	Rektor og SU-leder
Rektor er sekretær for utvalget	Rektor og SU-leder
Lage møtekalender for skoleåret	Rektor og SU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og SU-leder
Gjennomgang av rutiner for brukermedvirkning	Rektor og SU-leder

Samarbeidsutvalg (SU) og Skolemiljøutvalg (SMU) er lovpålagte utvalg.

Utvalgenes oppgaver og sammensetning kan være til dels sammenfallende. Skolemiljøutvalget har som hovedoppgave å gi råd til skolen i arbeidet med skolemiljøet.

Skolen kan derfor ikke velge å bare ha samarbeidsutvalg eller bare skolemiljø-utvalg. Man kan imidlertid utvide samarbeidsutvalget på en slik måte at det også kan fungere som skolemiljøutvalg.

Utvalgenes oppgaver og sammensetning kan være til dels sammenfallende. Skolemiljøutvalget har som hovedoppgave å gi råd til skolen i arbeidet med skolemiljøet.

4. Skolemiljøutvalget (SMU)

4.1. Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-1a. Skolemiljøutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit skolemiljøutval. I skolemiljøutvalet skal elevane, foreldrerådet, dei tilsette, skoleleiinga og kommunen vere representerte. Skolemiljøutvalet skal vere sett saman slik at representantane for elevane og foreldra til saman er i fleirtal.

Samarbeidsutvalet kan sjølv vere skolemiljøutval. Når samarbeidsutvalet fungerer som skolemiljøutval, må det oppnemnast tilleggsrepresentantar for elevane og foreldra, slik at dei samla får fleirtal. Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av lovfesta teieplikt blir behandla i skolemiljøutvalet. Når elevane ikkje er til stades, skal foreldrerepresentantane ha dobbeltstemme tilsvarande bortfallet av elevrepresentantane sine stemmer, eller talet på foreldrerepresentantar aukast tilsvarande.

Skolemiljøutvalet skal medverke til at skolen, dei tilsette, elevane og foreldra tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skolemiljø. Skolemiljøutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolemiljøet, jf. kapittel 9a.

4.2. Informasjon om utvalget

Skolemiljøutvalget (SMU) er et lovpålagt utvalg for alle skoler. SMU skal arbeide med saker etter opplæringsloven kap 9a for å sikre et godt skolemiljø for elevene, både fysisk og psykososialt. SMU er et rådgivende organ i skolen. Det er et krav om at elev- og foreldresiden skal ha et flertall. Det går klart frem av opplæringsloven, og er ytterligere presisert i forarbeidene, at elever og foreldre skal være i flertall i skolemiljøutvalget.

Sammensetning.

Ved skolene i Froland er samarbeidsutvalget også skolemiljøutvalg.

To av de ansatte ved skolen går ut i de saker som vedrører skolemiljøutvalget og det føres separate referater.

Skolemiljøutvalget har følgende sammensetning:

- 2 representanter for elevene
- 2 representanter for foreldrene (FAU-leder må være en del av SMU)
- 1 representant for kommunen (politisk valg representant)
- 1 representant for skoleledelsen (rektor)
- 1 representant for de tilsatte

Elever i SMU og taushetsplikt

Representantene i skolemiljøutvalget er underlagt forvaltningsloven § 13 om taushetsplikt. Dette gjelder i utgangspunktet også mindreårige elever i grunnskolen, men forarbeidene presiserer at man ikke kan kreve eller forvente at elevene skal ivareta det ansvar taushetsplikten innebærer.

Konsekvensen av dette er at elevene ikke skal være til stede når skolemiljø-utvalget behandler saker som er underlagt taushetsplikt. For å sikre fortsatt brukerstyrt (elever/foreldre) flertall åpner loven for to alternative sammen-setninger av skolemiljøutvalget i slike sammenhenger

Foreldrerepresentantene kan gis dobbeltstemme.

Foreldrerepresentantene økes tilsvarende elevenes bortfall.

Det er opp til foreldrerådet å avgjøre hvilket alternativ som skal velges, og eventuelt hvordan antall foreldrerepresentanter skal økes. Dette kan for eksempel skje gjennom foreldre som er vararepresentanter, eller på annen måte foreldrerådet finner formålstjenlig.

4.3. Hvorfor delta i skolemiljøutvalget?

Som medlem av SMU medvirker den enkelte til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt delt i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet.

Skolen skal holde skolemiljøutvalget underrettet om alle forhold som har betydning for skolemiljøet. Denne informasjonsplikten inkluderer alle hendelser av betydning, planer og vedtak. I tillegg har skolemiljøutvalget etter forespørsel rett til å få fremlagt dokumentasjon i forbindelse med det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet ved skolen.

4.4. SMUs oppgaver, rettigheter og saker

SMU skal orienteres om alle forhold i forbindelse med skolemiljøet. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men SMU skal hvert år informeres, kunne uttale seg om og arbeide med følgende:

Planer:

- ✓ Ordensreglement
- ✓ Rutiner for godt fysisk miljø (Internkontroll), herunder handlingsplan for vernerunder
- ✓ HMS rutiner
- ✓ Beredskapsplan
- ✓ Rutiner for godt psykososialt skolemiljø
- ✓ Rutiner for brukermedvirkning

Andre saker:

- ✓ Trivselstiltak
- ✓ Brukerundersøkelser

Innhold	Ansvar
Valg av leder	Rektor og SMU
Valg av nestleder	Rektor og SMU-leder
Rektor er sekretær for utvalget	Rektor og SMU-leder
Lage møtekalender for skoleåret	Rektor og SMU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og SMU-leder
Gjennomgang av rutiner for brukermedvirkning	Rektor og SMU-leder

6. Klassekontakter

6.1. Informasjon om klassekontakt

En klassekontakt er representant for foreldrene i en klasse/gruppe. Den er valgt av og blant foreldrene med barn i samme klasse/gruppe. Klassekontakten skal være bindeleddet mellom skolen/lærerne og foreldrene i den enkelte klasse/gruppe.

6.2. Valg av klassekontakt

Hver klasse/gruppe skal velge en klassekontakt og en vararepresentant. Dette slik at et trinn med to klasser har to klassekontakter og to vararepresentanter. Årets vararepresentant blir neste skoleårs klassekontakt, dersom ikke annet avtales. Valgperioden vil da normalt være et skoleår. Klassekontaktene velges på vårens foreldremøte, slik at de er klare til å starte arbeidet når skoleåret begynner. Klassekontakter for 1. trinn velges på trinnets første foreldermøte på førskoledagene i mai/juni.

Klassekontakter for 8. trinn velges på trinnets informasjonsmøte i mai vedrørende overgang til ungdomsskolen.

Det er sittende klassekontakts ansvar å sørge for valg av nye klassekontakter/vararepresentanter.

Uansett når klassekontakten velges, fungerer den gamle til ny er valgt.

6.3. Samarbeid med skolen

Klassekontaktene bør ved begynnelsen av hvert skoleår samarbeide om en arbeidsfordeling mellom klassekontaktene og lage et notat på dette. Det er lurt å ha den i bakhånd når årshjul for klassen skal lages sammen med kontaktlærerne. Ved skoleoppstart hvert år (begynnelsen av september), avholdes et samarbeidsmøte og årshjulsmøte mellom lærere og foreldrekontakter, FAU og skolens ledelse. Rektor er ansvarlig for opplæring av klassekontaktene og FAU.

6.4. Klassekontakter og FAU

De valgte klassekontakter representerer trinnet i FAU for å delta i FAUs aktiviteter og beslutninger.

Minimum en representant fra hvert klassetrinn må møte på hvert FAU møte.

Ved fravær av den valgte FAU representant møter trinnets vara.

Trinnet står i tillegg fritt til å velge en egen FAU kontakt, slik at vervet ivaretas utover klassekontaktenes rolle og oppgavene blir fordelt på flere personer.

Klassekontaktene er viktige for å sikre god kommunikasjon mellom hjem og skole. De fungerer som foreldrenes tillitsvalgte i den enkelte gruppe, og som foreldrerepresentanter vil de ha en viktig funksjon som bindeledd mellom hjemmet og skolen. En del foreldre synes det er enklere å kontakte en klassekontakt som de kjenner, enn å gå den offisielle veien om rektor eller FAU.

Det vanligste er at klassekontaktene velges av og blant foreldrene i klassen. Foreldrerådet /FAU kan gi retningslinjer for hvordan valget skal foregå.

Klassekontaktenes oppgaver

FAU kan gi nærmere retningslinjer for klassekontaktvirksomheten. Noen av de naturlige oppgavene for klassekontakten kan være:

- Gjennomgå årsplaner og lærestoff sammen med lærerne
- Planlegge foreldremøter i samarbeid med kontaktlærer
- Arbeide for et godt sosialt miljø ved skolen gjennom god kontakt
- Ivareta elevenes og foreldrenes interesser i saker som gjelder hele gruppen
- Formidle foreldrenes ideer og synspunkter til de rette instanser
- Være klassens representant i FAU
- Legge frem saker for FAU
- Kontakte "nye" foreldre
- Sørge for at nye klassekontakter blir valgt

7. Foreldremøter

Foreldremøter skal gjennomføres før høstferien i høstsemesteret og før 20. april i vårsemesteret. Skolen har laget egne Powerpoint-mal for hvert trinn, for både høst- og vårsemesteret, som skal gjennomgås på foreldremøtene. Foreldremøtene og foilsettene tilpasses hele tiden det enkelte trinn og den enkelte barnegrupes behov. Møtene arrangeres av kontaktlærerne i samarbeid med klassekontaktene.

